

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 479/2024-15

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľiek [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], obe [REDACTED], zastúpených advokátkou JUDr. Sabinou Hodoňovou PhD., LL.M., Mariánske námestie 31, Žilina, proti postupu Mestského súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. B1-19C/46/2022 (predtým Okresného súdu Bratislava I, sp. zn. 19C/46/2022) takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľiek a skutkový stav veci

1. Sťažovateľky sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 18. júna 2024 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na pojednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských opráv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Mestského súdu Bratislava IV (ďalej len „mestský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. B1-19C/46/2022 (ďalej len „napadnuté konanie“), pôvodne vedenom na Okresnom súde Bratislava I (ďalej aj „okresný súd“) pod sp. zn. 19C/46/2022. Navrhujú tiež prikázať mestskému súdu konať bez zbytočných prietáhov, priznať primerané finančné zadosťučinenie každej zo sťažovateľiek v sume 3 500 eur a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti, jej príloh a ostatného spisového materiálu vyplýva, že sťažovateľky sa žalobou podanou 14. septembra 2022 na Okresnom súde Bratislava I (na konanie príslušný do 31. mája 2023) domáhajú od žalovanej v 1. rade – [REDACTED], [REDACTED], a žalovaného v 2. rade [REDACTED] náhrady nemajetkovej ujmy vo výške 60 000 eur, ktorá im vznikla v dôsledku úmrtia syna a vnuka pri dopravnej nehode spôsobenej žalovaným v 2. rade (trestne stíhaným pre prečin usmrtenia). Opíšu chronologický postup napadnutého konania, sťažovateľky uvádzajú, že po doručení žaloby obom žalovaným (28. septembra 2022 a 3. októbra 2022) sa k nej títo písomne vyjadrili – žalovaná v 1. rade

17. októbra 2022 a žalovaný v 2. rade 13. októbra 2022. Následne sťažovateľky 18. novembra 2022 doručili okresnému súdu svoju repliku. Duplika žalovaných bola konajúcemu súdu doručená 9. decembra 2022 a 5. januára 2023, ktorý 16. januára 2023 realizoval procesný úkon doručenia vzájomných vyjadrení obom stranám sporu. Z obsahu elektronického spisu vyplýva, že 23. januára 2023 žalovaný v 2. rade doručil okresnému súdu doplnenie svojho podania a doložil do súdneho spisu ďalšie doklady, ktoré ostatným účastníkom doručované neboli, tvoria však obsah súdneho spisu.

II.

Argumentácia sťažovateľiek

3. Podstata sťažnostnej argumentácie sťažovateľiek spočíva v tvrdenom porušení nimi namietaných práv podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, upriamujúc pozornosť na to, že od 16. januára 2023 ostal konajúci súd bezdôvodne nečinný a neuskutočnil žiadny úkon smerujúci k rozhodnutiu vo veci samej, vo veci nebol nariadený ani termín pojednávania. Poukazujúc na citlivý predmet napadnutého konania vyžadujúceho rýchlosť rozhodovania, sťažovateľky zdôrazňujú, že napadnuté konanie trvajúce takmer dva roky stále nie je právoplatne skončené. Sú si vedomé, do akého súdneho sporu vstúpili a že návrat k udalosti úmrtia ich syna a vnuka pri prejednávaní veci bude pre ne bolestivý. Túto skutočnosť vnímajú ešte horšie, keďže v konaní nastolené otázky ostávajú bez riešenia z dôvodu nečinnosti súdu po dobu takmer 1 a pol roka. Rozhodnutie v napadnutom konaní bude výsledkom úvahy súdu opierajúcej sa o ustálené kritériá, ktorých posúdenie nie je tak náročné, aby mohlo odôvodniť absolútnu nečinnosť súdu. Na prejednávanú vec sa vzťahuje povinné zmluvné poistenie a zodpovednosť žalovanej v 1. rade je objektívna. Výšku požadovaného primeraného finančného zadosťučinenia sťažovateľky odôvodňujú doterajšou dĺžkou sporu, nečinnosťou mestského súdu (1 a pol roka), jeho neefektívnym postupom (ktorý bližšie nešpecifikujú), osobitným významom predmetu konania a pretrvávajúcou právnou neistotou sťažovateľiek.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

4. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľiek predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a zisťoval, či ústavná sťažnosť obsahuje všetky zákonom o ústavnom súde požadované náležitosti (§ 39, § 43, § 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

5. Ústavný súd na tomto mieste považuje za vhodné ozrejmiť, že od 1. júna 2023 nastali viaceré zmeny v organizácii všeobecných súdov, ich príslušnosti a obvodov (tzv. súdna mapa), na základe ktorých prešiel výkon súdnictva vo veci sťažovateľiek z pôvodne príslušného Okresného súdu Bratislava I na Mestský súd Bratislava IV.

6. Vo fáze predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti ústavný súd považoval v súlade s § 56 ods. 6 vetou za bodkočiarkou zákona o ústavnom súde za vhodné požiadať mestský súd o vyjadrenie sa k jej obsahu. Mestský súd vo svojom vyjadrení sp. zn. 1SprV/490/2024 z 29. júla 2024, pripojac chronologický prehľad realizovaných procesných úkonov, poukázal na to,

že predmetná vec nebola dosiaľ meritórne prejednaná a rozhodnutá z dôvodu neprimeraného pracovného zaťaženia sudcov na pôvodnom Okresnom súde Bratislava I. Následne v dôsledku súdnej reformy bol zákonný sudca aj s dosiaľ prideleným množstvom vecí zaradený na ich vybavenie na civilný Mestský súd Bratislava IV, na ktorom došlo k opakovanému prerozdeleniu ďalších (aj reštančných) spisov, v ktorých bolo potrebné nariadiť termín pojednávania, resp. vykonať iné procesné úkony. Dĺžka súdneho konania je tak v tomto konkrétnom prípade ovplyvnená najmä okolnosťami, ktoré nemožno pričítať na zodpovednosť individuálne určeného sudcu. Vo veci je nariadený termín pojednávania na 26. september 2024.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

7. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010) a ich prípadné porušenie možno preskúmať spoločne.

8. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí, aj pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru – m. m. I. ÚS 304/2021, I. ÚS 444/2021, pozn.) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom znamenajúcim nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. II. ÚS 118/2019, I. ÚS 250/2020).

9. Ak namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, ktorých sa porušenie namietalo, prípadne z iných dôvodov, ide o zjavnú neopodstatnenosť ústavnej sťažnosti. Za zjavne neopodstatnenú preto možno považovať takú ústavnú sťažnosť, pri ktorej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (napr. I. ÚS 110/02, II. ÚS 66/2011, IV. ÚS 473/2012, III. ÚS 288/2016, II. 59/2019).

10. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na svoju dnes už stabilnú judikatúru k namietanému porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, v ktorej opakovane konštatuje, že nie každý zistený prietah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie tohto základného práva (I. ÚS 46/01, I. ÚS 66/02, I. ÚS 61/03, III. ÚS 372/09). V prípade, keď ústavný súd pri predbežnom prerokovaní zistí, že namietaný postup všeobecného súdu sa nevyznačuje takými významnými prietahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako zbytočné prietahy v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavnú sťažnosť spravidla odmieta ako zjavne neopodstatnenú (napr. IV. ÚS 221/05, III. ÚS 126/2010, I. ÚS 96/2011, I. ÚS 141/2024).

11. Pojem „zbytočné prietahy“ obsiahnutý v čl. 48 ods. 2 ústavy je pojem autonómny, ktorý nemožno vykladať a aplikovať len s ohľadom na v zákone ustanovené lehoty na vykonanie toho-ktorého úkonu sudcu alebo iného štátneho orgánu. S ohľadom na konkrétne okolnosti veci sa totiž ani v týchto prípadoch postup dotknutého štátneho orgánu nemusí vyznačovať takými významnými prietahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako „zbytočné prietahy“ v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy [I. ÚS 63/00 (ZNaU 21/01), II. ÚS 199/02I. ÚS 38/04, II. ÚS 24/04, IV. ÚS 290/04, III. ÚS 372/06, I. ÚS 266/2021 (ZNaU 88/2021, I. ÚS 531/2023).

12. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02).

13. Vo vzťahu k skutkovej a právnej zložitosti veci ústavný súd uvádza, že napadnuté konanie o náhradu nemajetkovej ujmy predstavuje štandardnú agendu rozhodovania všeobecných súdov disponujúcu podrobnou právnou úpravou a judikatúrou, a preto napadnuté konanie nemožno považovať za právne zložitú. Nevníma ani zvýšenú skutkovú náročnosť veci, ktorá nebola indikovaná ani mestským súdom. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľiek v priebehu napadnutého konania, z obsahu ústavnej sťažnosti aj súdneho spisu rezultuje, že k doterajšej dĺžke konania neprispeli, v spore vystupovali aktívne, svoju repliku na výzvu súdu predložili v určenej lehote. Ústavný súd chápe citlivosť predmetu konania a jeho význam pre sťažovateľky, z hľadiska judikatúry ústavného súdu, resp. EŠLP ale nejde o konanie, pri ktorom je zvýšená požiadavka na rýchlosť konania.

14. Posudzujúc postup mestského súdu (predtým okresného súdu), možno konštatovať, že z časového hľadiska nebol optimálny, aktivita okresného súdu bola po podaní žaloby 14. septembra 2022 zameraná výlučne na vykonanie procesných úkonov doručovania návrhu a vyjadrení stranám sporu (§ 167 Civilného sporového poriadku). Tieto úkony boli okresným súdom realizované z časového hľadiska veľmi promptne (k tomu bod 2 odôvodnenia tohto uznesenia), pričom posledný procesný úkon bol súdom urobený 16. januára 2023. Následne konajúci súd ostal vo veci nečinný. Aktuálny stav napadnutého konania ale nasvedčuje tomu, že mestský súd iniciatívne (bez vedomosti o podanej ústavnej sťažnosti) obnovil plynulosť konania, keďže zákonný sudca 28. júna 2024 nariadil na prejednanie veci sťažovateľiek termín pojednávania na 26. september 2024 a zároveň požiadal o zapožičanie vyšetrovacieho spisu Okresného riaditeľstva Policajného zboru Čadca ČVS: ORP-535/2-VYS-CA-2021. Ústavný súd chápe frustráciu sťažovateľiek z neskončeného sporu, avšak, napriek tomu, že k vecnému prejednaniu veci do dňa podania ústavnej sťažnosti nedošlo, dĺžka napadnutého konania k tomuto momentu 1 rok a 9 mesiacov je z pohľadu ústavného súdu ešte stále súladná s požiadavkou rýchleho konania a rozhodnutia veci a ústavnoprávne akceptovateľná.

15. V tejto súvislosti možno poukázať na právny názor vyslovený v doterajšej judikatúre ústavného súdu, že ojedinelá nečinnosť súdu, hoci aj v trvaní niekoľkých mesiacov, sama osebe ešte nemusí zakladať porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov (napr. I. ÚS 42/01, III. ÚS 59/05). Ústavný súd zohľadňuje aj rozhodovaciu prax a judikatúru

ESLP, podľa ktorej v civilných veciach dĺžka súdneho konania na jednom stupni v trvaní dvoch až troch rokov v závislosti od povahy veci nie je v rozpore s právom na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (napr. Humen proti Poľsku, rozsudok z 15. 10. 1999, body 58 a 69, Calvelli a Ciglio proti Taliansku, rozsudok zo 17. 1. 2002, body 64, 65 a 66).

16. Vychádzajúc z uvedeného a s prihliadnutím na zmysel a účel ustanovenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, ústavný súd uzatvára, že nateraz nezistil dôvody, ktoré by zakladali možnosť vyslovenia porušenia s'ťažovateľkami namietaného základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom mestského súdu v napadnutom konaní.

17. Toto rozhodnutie nezakladá prekážku veci rozhodnutej podľa § 55 písm. a) zákona o ústavnom súde a preto nebráni s'ťažovateľkám, aby v prípade, že by ďalší priebeh napadnutého konania signalizoval vznik priet'ahov, po splnení všetkých zákonných podmienok predložili ústavnému súdu novú ústavnú s'ťažnosť.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. septembra 2024

Miloš Mad'ar
predseda senátu